

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstne vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo

Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Postanite meso in kri. — Izzivalno zapostavljenje Slovencev. — Klerikalizem v Belgiji. — Štajersko: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Gospodarstvo. — Prosveta.

Postanite meso in kri.*)

Veliki bolnik, narodna napredna stranka kot edina protiteža naše klerikalne stranke leži na smrtni postelji. Njegov obraz postaja hipokratiški. Diagnoza: počasen samomor.

Resnično, najraje bi pisali jeremijade, zakaj, narodna napredna stranka je imela na papirju lepe namene. A napačno pojmovanje svojih pozicij, dalje nezadostno uvaževanje, kdo, kaj in kakšen je nasprotnik in njegova taktika ter nezadostno poznanje potreb naroda v obče, in lenoba njenih prvakov, — vse to so vzroki samomora. Vsa skrivnost neuspehov je ta, da prvaki niso poznali naših resničnih razmer, — bili so tuje med nami. Oni niso živeli našega življenja in na obrazih se jim pozna, da jih je dojila tuja alma mater. A kar pristojno enemu narodu, to mora biti za drugi narod pogubonosno. Rekli so kratko in malo: „Mi smo vse, kar ni klerikalno in to hočemo biti.“ — Sprva je šlo res kakor po maslu, vsaj je bilo sijaja dovolj, a voziček je prišel prav kmalu škripati. Ker pa so vozniki dremali, je skočil ta voziček s tira in sedaj drvi in cvili po bregu, dokler se ne razdrobi ob kaki skali. Vse to jasno spričuje splošna nezadovoljnost pristašev in njih beg od praporov, fiasco prvega shoda zaupnikov, obetanje jesenskega shoda, ki ga ni in ni, posebno pa dejstvo, da so se prvaki sploh odločili za nov program. To slednje je najslabše in glasno pripoveduje o vrtoglavosti sedanjega vodstva. Pa preidimo k stvari sami.

Naša napredna stranka je svojo organizacijo kratko in malo posnela po organizaciji naše klerikalne stranke. Klerikalna stranka obstoji iz množice nezavednega ljudstva, iz sirovega materijala, ki stoji in obdrži ono pozo, v katero ga postaviš. Manever s tako stvarino menda ne bo težek. Poleg tega pa se gre v klerikalni stranki vse za ljubi kruhek. Kar škof „rečejo“, mora biti, sicer greš v šumo. In kje se ne dobi ljudi, četudi maziljenih, ki ne drže izključno na svoje trebuhe, makari, če vse drugo „pocerka“? Vest in poštenje — kaj tisto... Taka vzgoja, tak napredek je tedaj gola sleparija. Človeštvo je danes zato še tako zagoveden in sirovo, ker se bodisi v samosvojih strankah, kakor v državi nikdar ni priznaval posameznik, ampak le skupina kot celota. Taka organizacija ne velja v duševnem oziru nič, temveč se zamore boriti edinole za materijalen hasek in taka stranka je vojska kralja Atile. Ako je dovolj močna, prihrumi in pomendra vse, kar ji pride pod noge, če treba tudi samega Boga. Duševna stran v njej mora nazadovati. Mišljenje enega, mora biti mišljenje vseh in kdor hoče biti svojih misli, je s tem izključen iz stranke sam po sebi. Vsak

posameznik mora odstopiti svojo voljo in prepričanje v prid celokupni stranki in s tem izgine posameznik v nič. Ako hoče tedaj taka stranka obstati, mora obdržati svoje pristaše na toliko nizkem duševnem nivoju, da so poslušni in ako pravi, da se tudi ona peha za vodo in prosveto, je to le pesek v oči, ker vse to priroja po svojem kopitu. S tem se člani naroda decimirajo in tisoči, da milijoni ne igrajo nikake vloge. Tako nastane čreda brez lastne volje. To je pravi klerikalizem, potem pa naj bo taka stranka duhovska ali posvetna. To je ubijanje duha in kdor stopi v tako družbo, se zapiše med duševne mrtvece. Za njen obstoj je možen le monarhijski sistem. Druga oblika je za tako stranko nemogoča.

Da taka stranka ne more govoriti o pravem napredku in pravi svobodi, je več kot gotovo. Naši klerikalni stranki ne more tedaj v spričo takih razmer drugače iti, nego „po maslu“.

Kdor se hoče boriti proti taki stranki, mora pač napeti vse druge strune. Poglejmo naše prvake. Dr. Tavčar, dasi ima mož sam zase mnogo, mnogo zaslug, se ni hotel prav nič drugače kretati, kakor naša Missia in Bonaventura. Mož je pokazal velik talent v posnemanju. Hotel se je boriti z enakim orožjem in to mu daje jako slabo spričevalo. Vsled tega njegova stranka ni mogla biti drugačna od naše klerikalne stranke. Bila je ravnotako monarhična, z absolutnim vladarjem na eni strani in poslušno maso na drugi strani. V njej se je prosta misel in svoboda ravnotako morila, kakor v klerikalni stranki in končno je bil boj na nož neizogiben, ker sta se stranki borili le za materijalne koristi. Najgusneje na celi stvari pa je, da se bije boj prav za prav le za osebne koristi voditeljev ene ali druge stranke, čeprav zavračajo na videz vsak hasek.

Skratka, kakor je delal vodnik, tako so ga posnemali njegovi „feldvebelni“. Sicer pa organizacija napredne stranke ni bila niti približno tako popolna, kakor je organizacija naše klerikalne stranke, pač pa je bila vsa komanda v njej „feldvebelska“. Računali so na disciplino edinole v zaupanju na svojo avtoriteto. Ne le v celoti, nezmožnost se je kazala posebno v podrobnem delu. Toliko sirove komande, toliko razlik v socialnem življenju, toliko brezdelja, toliko vrtoglavosti ne bi mogla spraviti na dan niti najhujša strahovlada. Kadar je prvakom tekla voda v grlo, tedaj so šli „med narod“, a ljudstvo je hitro spoznalo njih laž. Vsakdo, četudi predmestni gostilničar ali boljši kmet je čutil, da je vse to le komedija. Delali so sicer prvakom pokorne obraze, a za hrbti so se jim rogali in rogali so se v sreih tudi prvaki sami, ker so vedeli, da morajo pač za časa volitev med ljudstvo, a to jim je bilo zelo zoperno. Gojila se je laž in hinavstvo na debelo in kdor je bil dovolj neznačajan in delal takim prvakom „na

roko“, je lahko jedel pečenko. Ti prvaki niso imeli prave srčne krvi in niso je nam mogli dati. Poslovili se bomo od njih, sicer ne z jezo, a tudi solza ne bo.

Da se pa nam ne bo očitalo, da le kritikuemo, podajamo tu nekaj pozitivnih misli.

Reorganizacija napredne stranke je po starem kopitu nemogoča, pa najsibo nje program še tako izvrsten. Sedaj je zavoženo in največja bedarija bi bila, siliti nazaj k tistim pogreli svoj stari program, in sicer v tako kritičnem času, s tem so pokazali svojo veliko slabost. Čudom se čudimo takemu početju! — Dalje, ali ne ločijo prvaki kakovost članov napredne misli od članov klerikalne stranke, ali ne vedo, da je tendenca obeh strank skrajno različna, tedaj, da tudi organizacija napredne stranke ne more biti slična oni klerikalne stranke? V dobrem mnenju in več ko je potrebno in za nas koristno svetujemo, da naj napr. stranka svoj načrt anulira. Temu nasproti pa naj z vsilo podpira organizacije posameznih strank in sicer vsega, kar je še divje, to pa tako, da bo vsaka stranka samostojna in svobodna s svojo pol. barvo. To bo delo v smislu napredne ideje. V takih strankah se bodo zamogli razviti posamezniki in ti se bodo osamosvajali, krepili, to bo njih življenje, to bo življenje napredka in naroda. Vse slabo se bo zamorilo samo ob sebi. Glavno navsem je to, da bo imel naš narod čim več samostojnih izobražencev in to je najuspešnejši boj proti klerikalizmu. Naj se izvrši temeljit preobrat, naj zaveje nov, svež duh po deželi. Bodite bojoviti, a ne surovi, ne gujte vsega nesamostojno. Videli bomo, ako imate toliko poštenosti, da se odrečete svojim portfeljem v prid resnici. Pustite na strani, kdo bo predsedoval in vodil in postanite meso in kri naroda!

R alias D.

Izzivalno zapostavljenje Slovencev.

Najmočnejši steber in razširjevalec vsega nemštva na Slovenskem, zlasti pa na Kranjskem, edina in njegova zadnja opora je Kranjska Hranilnica s sedežem v Ljubljani.

Ta denarni zavod podpira in vzdržuje vse neštete umetne naprave, ki naj pričajo, da živi med Slovenci tudi nemški živelj. S tem, da nosimo svoje prihranke v to nemško hranilnico, delamo sami proti sebi, podpiramo razna nemška društva, da morejo le-ta obstajati in izvrševati svojo nalogo: izpodriniti Slovence z lastne grude. Že davno so minuli časi, ko je zapisal entuziast Koseski: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti“, ali tudi danes kličemo lahko vsakomur, kdor nosi svoj denar v ta zavod in s tem posredno podpira delovanje Kranjske Hranilnice, gorenje besede.

*) Iz kroga svojih somišljenikov na Gorenjskem.

Kranjska Hranilnica ima po ogromni večini slovenski kapital v svojih kasah, iz katerega obresti deli glasom svojih pravih podpore v razne svrhe.

Kakor vsako leto, tako je nakazal ta denarni zavod tudi lani večje zneske v gorenje namene. Ali glej: dasi stoji zavod sredi slovenske dežele, dasi je v njem pet šestin slovenskega denarja, je pri razdelitvi podpor jemal tako mero, dajo nazivljemo lahko škandal, hotno preziranje in zapostavljanje Slovencev.

Poleg nekaj doneskov, namenjenih takim zavodom, kjer se ne more o narodnem značaju govoriti, in ker išče Nemec kakor Slovenec v slučaju potrebe zavetja (n. pr. bolnice, ubožninski zakladi itd.) — tukaj ni mogoče govoriti o tem, ali je ta naprava nemška ali slovenska, zato tudi Kranjska Hranilnica ni bila tod pristanska, ker ni mogla biti — ali povsodi drugje je postopala na tak način, da se mora človek res vprašati, če jih ni bilo nič sram. Narodna zagrizenost, ki so jo povsodi, kjer je le malo mogoče, pokazali, je tako malenkostna, tako nizka, da meče to njih postopanje tudi na njih duševni nivô žarek, da se poniža pod njegovo lučjo vsa njih toliko hvalisana vzvišenost in finost docela na mišljenje, ki prevladuje in dela politični ton n. pr. okrog celjske Deutsche Wacht. Znano je, da se pisanja tega lista sramuje vsak pošten Nemec.

Kranjska Hranilnica je dala I. državni gimnaziji v Ljubljani 400 K; II. državni gimnaziji, ker je malo manj nemška, samo 300. Nižjo nemško gimnazijo v Kočevju je odmerila prav tako, kakor višje gimnazije v Novem Mestu ali Kranju; nemški ljublj. realki je dala 400 K, idrijski celih 50! Trem slovenskim deškim ljud. šolam v Ljubljani je dala manj (600), kakor eni nemški (700); dekliški slovenski 8-razrednici 200, dekliški nemški 5-razrednici 500 kron.

Toda to bi imenovali lahko prave malenkosti, čeprav je i tod pristranost jasna kakor beli dan.

Slovenskim narodnim zavodom in društvom ni dala niti vinarja; Sokol, Planinsko društvo, slovenska pevška društva, Ciril Metodova šola, slovenski šolski vrtci, slovenska ženska društva... vse niti vinarja, dočim so ravnotaka nemška društva bogato, večasih v prav sijajno obdarovana.

Kranjska Hranilnica je dala za:

Bürgerhort	400—
Jugendhort	400—
Frauen- und Kinderhort	400—
deutsche Arbeiterkasse	200—
evangel. žensko društvo	220—
nemški šulferajn v Ljubljani	2.900—
graški nemški vseuč. fon	100—
godbeno društvo v Kočevju	500—
Glasbena Matica v Ljubljani	400—
Nemško filharm. društvo	23.700—
Šulferajnu v Ljubljani za nemški vrtec	1.380—
nemškega telov. učitelja	600—
za evang. nem. vrtec v Ljubljani	400—
" " " " " Trziču	200—
" " " " " Kočevju	200—
" " " " " Zagorju	400—
ljubljskim turnarjem	1.000—
Schillerjevo slavnost	92—
žen. podružnico šulferajna v Ljubljani	500—
nem. pevsko društvo v Belipeči	200—
nemškemu planinskemu društvu	2.000—

Iz tega tu navedenega je razvidno, da je dala Kranjska Hranilnica za slovenske zavode in društva 1200 kron, toda za nemške zavode in društva 37.472 kron!!

Po računih Kranjske Hranilnice je torej 1200 prav toliko kakor 37.472! Ali si je mogoče misliti večje narodne strasti, kakor jo uganjajo kranjski Nemci?

Vse te podpore so namenjene s a m o na Kranjskem obstoječim zavodom in društvom. Na Kranjskem pa živi 94% Slovencev in komaj 5 1/2% Nemcev. Ako hočemo biti torej pri tem računu vestni, moramo vpoštevati tudi to razmerje in potem pridemo še do krasnejših rezultatov. Prav upravičeno je vprašanje, kako so-

glaša s honetnostjo Nemcev, ki odločujejo in vodijo ne samo Kranjsko Hranilnico, ampak tudi vse drugo naše nemštvo, dejstvo, da pride po njih ključu narodne enakopravnosti podeljenih zneskov povprek na Slovence 8 vinarjev, na Nemca 130 vinarjev. Ali je treba še kaj več? Lj.

Klerikalizem v Belgiji.

(K minulim volitvam.)

Ko je prišlo lani na dan ovadštvo v francoski armadi, so se zgražali vsi klerikalni listi nad tem dogodkom. Tako tudi v Belgiji. Kazali so s prstom na pokvarjeno Francijo in strašne posledice delovanja brezverskega Emih Combesa, bivšega francoskega ministrskega predsednika, ki je dal pravzaprav prvi in najhujši udarec klerikalizmu na Francoskem. Prav v istem času pa je izdal lepe na tihem pred nekaj meseci umrli kardinal iz Mechela na svojo duhovščino pastirski list, v katerem pozivlja, naj se izbere za vsako ulico vsakega belgijskega mesta poseben zaupnik, ki hoče paziti na vse delovanje oseb, stanujočih v njegovem okrožju. Znano je, da so bile te osebe poučene celo o družinskih razmerah posameznikov, da so si zapisavali razgreti duhovniki celo med procesijami okna, kjer ni bilo luči. Za ovadštvo so bili na razpolago celo tiskani formularji.

V Belgiji si stoji namreč nasproti dvoje glavnih smeri: večina je klerikalna in ta ima proti sebi socialiste in liberalce. Razume se samoposebi, da nimajo ti belgijski liberalci (kakor tudi angleški) s slovenskim liberalizmom prav nobene sorodnosti. Liberalci v Belgiji pomenja svobodomiselnega meščana ali kmeta, ki ni socialist ne klerikalec.

Kot mogočno sredstvo v dosego svojih namenov so si izvolili klerikalni tu, kakor po celem svetu, prigravarjanje ženi. „Mi smo od boga poslani, liberalci pa od hudiča“ se jim je povedalo nešteto krat prav tako dobesedno. Liberalci in socialisti hočejo boj proti veri! Poglejte v Francijo, povsodi puniti in boji pred cerkvami. Tako so govorili in pisali, in pri tem previdno zamolčali, da je bil ravno en del fanatične duhovščine tisti, ki je vprizarjal bunjenje proti republiki.

Taka sredstva so seveda skrajna v vsakem boju, in nasprotnik skoro nima orožja, s katerim bi se še mogel bojevati vsaj z majhnim upom na kak uspeh. Liberalci in socialisti so imeli v tej volilni kampanji jako kratek program. Zedinili so se na sledeče točke:

- splošna in enaka volilna pravica,
- šolska obveznost,
- osebno službovanje pri vojakihi.*)

Radikalno krilo liberalcev je še pridejalo: boj proti rastočemu škodljivemu vplivu posestev mrtve roke, ki ima ob času vsega premoženja v denarjih in zemljišču celih 3000 milijonov frankov**). Nele, da oškodujejo vlado vsako leto pri napovedbi premoženja za mnogo stotisoč: opiraje se na svoj neizmerni kapital, oškodujejo tudi delavstvo v konkurenčnem boju z njim, s tem da izplačujejo vedno nižje mezde. Ker so nastopili liberalci na tak način proti velikanškemu premoženju klerikalcev, so obrnili oni ost tega boja in zaklicali, da se bojujejo njih nasprotniki proti — veri!

Belgijski kmet je seveda verjel. Da je verjel, se ne smemo čuditi: od sto belgijskih vojakov kmetskega stanu jih je 19, ki ne znajo ne čitati ne pisati, 20 takih, ki znajo vsaj za silo čitati. Izmed 163.000 belgijskih otrok je obiskavalo 24.000 samo ljudsko šolo, nad 100.000, nad osem let starih otrok pa sploh nobene šole ne obiskuje — ker ni šolske obveznosti. Lahko si torej mislimo, da je zaostal flamski t. j. v Flandriji, pokrajine Belgije, živeči kmet, kjer ima klerikalizem svojo glavno oporo, daleč za svetom nazaj, in da ni takega človeka težko voditi in zaslepiti, je tudi umevno. Popolno neznanje ljudstva je najizdatnejša in najvažnejša

V Belgiji pošlje lahko vsakdo namestnika, da služi zanj v vojakihi. Ured.

**) Belgija ni nič večja dežela, kakor so pokrajine, na katerih stanujemo mi Slovenci! Ured.

opora klerikalizmu. Če se torej belgijski klerikalci krčevito upirajo šolski obveznosti, vedo prav dobro, zakaj delajo tako. Po drugi strani pa si neizmerno prizadevajo, da pridejo že obstoječe šole pod vodstvo menihov in nun, ki imajo od politične stranke klerikalnih mi-gljaj, kako naj opravljajo svoj posel. V teku 22 let, odkar so v Belgiji klerikalci na krmilu, so izpodrinili skoro iz vseh občin domače ljudsko šolo. V tako majhni deželi, kakor je Belgija, niso zaprli nič manj kot 327 občinskih šol in ustanovili nekaj nad 2500 novih, kongregacijskih, kjer ni nobenega posvetnega učitelja, ampak sami redovniki in redovnice. Kako se nastopa proti onim občinskim šolam, ki jih hočejo vzdrževati neklerikalne občine, kaže najsi-jajneje zadnji ukrep enega glavnih vodičev klerikalizma, Woeste, znan v Belgiji povsodi pod imenom „zelena eksceleuca“. Občine dajejo namreč ubožnim šolskim otrokom juho. To je Woeste prepovedal, razen če podpirajo liberalne občine tudi učence bogatih zasebnih samostanskih šol. Vedel je dobro, da bo le malokatera občina zmogla tako visokih stroškov. Ker pa juhe ne more več dati, tudi otrok ni v šolo.

Združene protiklerikalne stranke so upale, da pridobe zase vsaj Ostende, Brügge, Furnes, Ypern in druga v Flanderskem ležeča okrožja zase in da pridejo iz teh v zbornico če ne že socialisti, pa vsaj liberalci. Ali pomanjkanje pouka in izobrazbe je storilo svojo dolžnost v polnej meri. Nič tega, kar premika danes cel svet, kar je rodilo v Avstriji in Rusiji viharje, kar je vrglo na Angleškem nazadnjaško vlado, kar je okrepilo na Francoskem republiko — nič tega ni prodrlo k flamskim kmetom. Močnejše kot kdaj prej so se oklenili duhovščine. Preprečili so padec klerikalne vlade in s tem zaprli pot vsakemu napredku.

Klerikalci se imajo izidu volitev največ zahvaliti pluralnemu volilnemu načinu. Posestnik zemlje ima namreč po dva glasova, delavec le enega. Slednjih je sicer ogromno, ali kaj, ko šteje vsak kmet za dva izmed njih. Odtod tudi umljivo, zakaj si ne morejo povišati socialisti svojih mandatov, in zakaj si že enkrat pridobljene tako težko ohranijo. Vseskozi napredni program liberalcev je skoro točko za točko enak socialističnemu. Zato je volilo tudi mnogo meščanov, ki so oddajali svoje glasove prej socialistom, zdaj z liberalci. Na ta način so izgubili n. pr. socialisti v Bruslju celih 3000 glasov. Če so socialisti vzlic temu prodrli v Dinantu in Courtraju z enim novim poslancem, se je zgodilo to le vsled združitve z liberalnimi. Prav ta kartel je dal klerikalnim povod za najhujše napade. Vodja socialistov (vseh je v zbornici 30 izmed 166 poslancev) je Vanderveldes, zato so kričali: Zbornica je pod Vanderveldejevim bičem, komunizem, bogotajstvo, revolucija itd. To so bile podobe, ki so vstrašile slehernega kmeta. Zaman so povpraševali klerikalni, kje za boga je tista zver, ki jim jo nadevajo v kratkem programu: šolska obveznost, osebno službovanje v armadi in splošna ter enaka volilna pravica. Ali od vsega se je zbal flamski kmet še najbolj vojaške službe. Že itak jih vzamejo po današnjem redu malo k vojski, kogar pa vendar zadene, se odkupi lahko z namestnikom. Liberalni so videli ravno v tem veliko demoralizacijo cele armade; klerikalnim, samo za svojo pridobljeno pozicijo skrbečim, je seveda vseeno. Liberalci so dokazali, da je potrebno samo za obrambo trdnjav, ko so sezidane še antverpenske utrdbe, nič manj nego 200.000 vojakov, cela belgijska armada v vojni pa šteje samo 183.000 mož.

O šolski obveznosti noče slišati kmet niti besede, tako tudi ne o kaki volilni reformi, ki jo zahtevajo socialisti in liberalci. Saj mu daje današnji volilni red tako mnogo prednosti!

V zadnji volilni borbi so izgubili klerikalni samo pet mandatov. Tri od teh so dobili liberalci, dva socialisti. Vseh teh petero mandatov so prejeli protiklerikalni v mestnih skupinah Antverpena, Bruselja in v valonskih okrajih. Pri ožji volitvi pa so enega od teh še izgubili. Propadel je namreč demokratični duhovnik Daëns, ki je bil do sedaj ena najpriljubljenejša oseba v celi zbornici. Prodril je proti njemu klerikalni kandidat

z neznatno večino. Ta duhovnik se je drznil upreti se koristolovstvu in samopašnosti klerikalne stranke, nastopil je pogumno celo proti voditelju klerikalcev, Woestu, a bil je zato dovolj zasramovan, dovolj preganjan in zaničevan. Prepovedali so mu brati maše in prepovedali mu celo nositi duhovniško suknjo. Ne še dovolj. Rajni kardinal Goosen je poročal papežu v Rim o tem duhovniku, in Pij X. je res poslal pogumnemu duhovniku pismo, v katerem izraža svojo veliko nejevoljo nad nepokornim služabnikom.

„Kaj pa sem družega storil, kakor skušal biti pravi in resnični kristjan!“ je vzkliknil ob tej priliki duhovnik Daëns. Če je propadel zdaj, prodre morda čez dve leti, ko voli ostala polovica dežele. (V Belgiji je vsakdo kaznovan, kdor ne pride na volišče.)

Klerikalci so imeli leta 1902. večino 26 glasov, 1904. leta le še 20, letos je padlo število na 12. Propadajo pač, ali pri prihodnjih in poprihodnjih volitvah gotovo še ne bodo poraženi. Šele tedaj, kadar pade klerikalna vlada, pride tudi Belgiji novo življenje. **Afer.**

Štajersko.

Novo stranko so ustanovili štajerski Slovenci. V nedeljo je bilo sklenjeno na ustanovnem shodu, katerega se je vdeležilo nad sto zaupnikov, imenovati jo narodna stranka na Štajerskem. Njih glasilo, ki ga bo izdajal bivši urednik Domovine, Vekoslav Spindler, prične izhajati prav kmalu, izprva kot tednik. Naslov novemu tedniku bo Narodni List.

Profesor Ivan Frischauf. V spominu so še dogodki in izgredi proti nemškemu profesorju nemškega graškega vseučilišča Frischaufu od strani nemških svojih kolegov in učencev. Med profesorji, ki so se dvigali proti Frischaufu, so bili, v našo sramoto moramo pripoznati, tudi tisti redki Slovenci, ki poučujejo na graškem vseučilišču. Ves srd Nemcev proti Frischaufu izvira namreč odtod, ker noče le-ta podpirati političnih namenov nemškega planinskega društva, ampak je zastavil mnogo truda in ur v odkritje slovenskih planin. Eden glavnih povodov izgredov proti njemu pa je dala Frischaufova brošura Der Alpinist und Geograph Eduard Richter. Slednji je bil tudi profesor graškega vseučilišča, eno leto tudi njegov rektor, ali drugače njegova toli slavljenja alpinistika ni družega nego velik švindler. Izraz je morda malo strog, pa zadene vse to početje prav v bistvo: Richter ni bil nič družega nego navaden zaigranec, ki je sovražil Slovence uprav strupeno in blatil naš narod in dežele kjer je le mogel. S poštenjem Frischaufom se seveda to ni skladalo in ocenil je Richterjevo delo tako, kakor je bilo v istini. Zbog tega ves nemški Izrael po koncu in — — Frischauf je bil vpojojen. Sramotno za nas, da ni povzdignil nihče naših poslancev na primernem mestu svojega glasu. Naravnost škandalozno lahko imenujemo postopanje slovenskih poslancev v zadevi Frischaufa, moža, toli zaslužnega za naše planinstvo. Frischauf je žrtev gonje proti Slovincem; Frischauf je žrtev svojega pravicoljubja; Frischauf je žrtev za slovensko stvar! Dosedaj se je spomnil teh do neba kričečih krivic, ki so se mu godile v zadnjem času od graških Nemcev in zdaj še od naše c. kr. vlade, edino zadnji shod v Mozirju, kjer je bila sprejeta tudi sledeča resolucija, enoglasno in z velikim navdušenjem: „Dne 30. sept. zbrani volilci gornještajerskega okraja so ogorčeni vsled umirovljenja prof. Frischaufa, ki je 30 let nepristransko, nesebično in požrtvovalno deloval v slovenskih planinah, katere je razkril in seznanil širom sveta. Žalostno je, da se ni našel niti eden državni poslanec, ki bi se bil potegnil za nas Slovence toliko zaslužnega moža. Pozivamo g. dr. Vouška kakor vse slovenske državne poslance, naj potrebno ukrenejo, da dobi užaljeni profesor Frischauf potrebno zadoščenje.“

Osebnosti. Deželni odbor štajerski je imenoval suplenta na državni gimnaziji v Trsti, Severina Mair, pravim gimnazijskim učiteljem na gimnaziji v Ptuj.

Prijatelji učiteljev. Dne 28. t. mes. se prične kurzi na ljubljanskem učilišču za one učitelje in učiteljice, ki hočejo napraviti tudi izpit za meščanske šole. Oglasilo se jih je precejšnje število za ta deset mesecev trajajoči kurz tudi iz Štajerskega, ki so bili menda vsi sprejeti. Toda kaj je storil za izobrazbo tako „vneti“ deželni šolski svet. Razven enemu (če je sploh res!) ni dovolil nikomur enoletnega dopusta. Vsak bi itak sam moral skrbeti za suplenta in ga plačevati iz svojih revnih dohodkov, a kljub temu je uničila hladna jesenska slana graških gospodov vsako možnost za daljno izobrazbo učiteljstva, vsaj slovenskega. Kaj naj si mislimo? Mogoče je dvoje. Kurzi bodo v Ljubljani, torej slovenski, štajerski učitelji morajo biti pa „izobraženi“ v „kulturnem nemškem“ jeziku, ali pa hočejo še dalje zavleči ustanovitev slovenske meščanske šole na Štajerskem, češ, saj ni slovenskih učiteljev. Gotovo ne bi škodovalo, če bi slovenski poslanci malo pogledali, kaj kuhajo v Gradcu.

Pri volitvah v celjski okolici so izvoljeni sami slovenski kandidati. Nemci so se volitev zdržali.

Razstava za sadje in vinarstvo. To soboto, dne 6. oktobra, otvorijo v Mariboru sadno in vinarsko razstavo, h katere otvoritvi pride tudi deželni glavar grof Edmund Atems. Kakor se poroča, se je prijavilo znatno število razstavljalcev. Načelnik odbora je nadzornik Binder.

Primorsko.

Osebnosti. Za policijskega komisarja v Trstu je imenovan g. Alojzij Gustin.

† **Fran Abram.** Tržaškega lesnega trgovca in posestnika Fran Abrama, očeta znane odvetnika Abrama, je zadela nenadoma smrt, mudečega se v Slavoniji po kupčijskih opravkih. R. I. P.

V zadevi goriškega tramvaja se nam piše iz Nabrežine: Neki dopisnik s Primorskega je pisal v 51. št. Našega Lista, pod naslovom „Blažena Gorica“, da bo veljal pri novem električnem tramvaju v Gorici samo italijanski jezik, tako službeno kakor v nadpisih. In dopisnik opozarja nadalje, da se tudi v Ljubljani rabi prometu na ljubo še drug razen deželne jezika. Po mojem mnenju bi zdaj ne kazalo odgovoriti drugače nego s silobranom: klin s klinom. Ako prezirajo Lahi na tak način ogromno število deželanov, hočemo mi svoje nasprotnike drugod božati? Žalibog smo Slovenci preveč mehki, kakor lipov les, zato tudi ljubimo lipo in pravimo da je narodno drevo. Nima ljubljanska občina sto povodov, da ne odneha prej, dokler ne dobi mesto samoslovenskih uličnih napisov, tako pa tujec prišedši v Ljubljano, ne veš ali si med Nemci ali Slovenci. Pa ne samo ljubljanska, tudi nabrežinska občina bi morala biti bolj pogumna in odločna. Postaviti bi se morala v boj proti Južni železnici. Zahtevati bi morala energično od tega ravnateljstva, da napravi tudi slovenski napis Nabrežina in ne samo nemško-laškega, kakor ga imamo sedaj. In ne odnehati prej, dokler se zahteva ne izpolni. Čemu vedno ti nešteti oziri na razne zamere, zakaj stvar še nadalje odlašati? Občine dolžnost je, da se postavi za svoje pravice in dolžnost železnice je, da nam jih izpolni, ker ona se živi od nas, ne mi od nje. Treba je tudi s postajenačelnikom prav krepko govoriti, da pride tudi slovenščina do spoznanja na naši postaji. Ne pomaga hoditi na Dunaj, ampak treba je pričeti z bojem doma. Mi Slovenci dovoljujemo svojim nasprotnikom vse kar in kakor hočejo oni; tržaška občina pa n. pr. toliko let niti umrlemu Dolencu ne pusti nekaj slovenskih črk na njegov nagrobni spomenik. Slovenci smo premehki, naši voditelji plahi, bojazljivi, da je strah. Svoje nasprotnike ljubimo tako goreče, kakor da si zaslužimo s tem večno zaslužnje. Da se nam potem oni za hrbtom smejejo in brijejo iz nas svoje norce, je dobro znano in se mnogokrat čuje. Če znamo nekaj nemških ali laških besed, hitro se silimo, da jih o prvi priliki porabimo. Temu so v veliki večini krivi naši časniki, v katerih tujih besed večasih kar mrgoli, da, zgodi se celo, da objavljajo po cele

kolone v tujem jeziku. Kdaj delajo tako Lahi in Nemci?

Trgovski in obrtni shod v Tolminu dne 14. oktobra t. l. začne ob 3. popoldne. Odhod iz Gorice ob 10.49 dopoldne. O potrebi in koristi stanovske organizacije predava odposlanec trgovskega društva „Merkur“ iz Ljubljane, o ustanovitvi veletrgovine na Goriškem pa g. ravnatelj Ulčakar iz Trsta. Pozivljamo vse zavedne trgovce in obrtnike, da se shoda zanesljivo udeležijo, ker je velevažen. Shodu slede še drugi, ki bodo kolikor toliko glede predavanj v zvezi. Na razpolago bodo žardinieri iz Sv. Lucije v Tolmin in nazaj.

Napad pri Solkanu. Zadnji četrtek minulega meseca se je peljal kmet Josip Zavli iz Selišča pri Tolminu na vozu, kjer je imel uprežena dva vola, proti Gorici, da razpeča nekaj pridelkov. Ker je bilo ponoči, se je kmet na vozu vlegel in zadremal. Blizu Solkana pa sta ga dva neznanca napadla in hudo obdelala s palicami, ključi in kamni ter ga precej ranila. Neznanca sta zbežala, ko se je nekdo po cesti bližal. Najbrž sta zločinca hotela kaj ukrasti.

Detomorilka. V Trstu so prijeli neko 30-letno žensko, ker je umorila svoje novorojeno dete in ga vrgla potem v morje.

Vsled hude bede se je zastrupil v neki tržaški gostilni Anton Z. oče peteroglave rodbine.

Smrtna kosa. V Gorici je umrla gospa Marija Ličar, v Šempasu znana trgovka in poštarica Jožefina Savelli. R. I. P.

Nebroj delfinov se kladi po jadranskih vodah. Končujejo ribe in ribje mreže, tako da so ribiči hudo oškodovani. Okoli Gradeža jih je toliko, da se pojavljajo celo po kanalih, kjer vse uničijo. Tudi prizadenejo v ondotnih kopalniških posestnikom mnogo strahu.

Kranjsko.

Osebnosti. 72letni profesor v Ljubljani, Avgustin Wester je šel v pokoj po 36 letnem službovanju. Za okrajnega glavarja v Kočevju je imenovan okrajni glavar iz Kamnika, baron Schönbberger. Vodstvo okrajnega glavarstva v Kamniku dobi deželnovladni tajnik Ivan Kresse. Cesar je podelil poveljniku deželnega orožništva na Kranjskem, Rudolfu Riedlingerju plemstvo s pridevkom „Kastrenberg“.

Nov načrt pluralnega sistema izdeluje, kakor čujemo, sedaj dr. Tavčar. Če prodre z njim, tega še ne vemo, ker seveda še ni čisto popolnoma izključeno, če dr. Tavčar ne izpremeni svojega mnenja o splošni jednaki volilni pravici prihodnji teden zopet enkrat ali še večkrat. Toda, če ostane pri pluralnem sistemu, obvelja načrt, ki je sedaj v delu, in katerega je baje že odobril štamptiš pri „Roži.“ Na podlagi te osnove se ne bo našim liberalcem čisto nič bati splošne volilne pravice. Navaden človek imel bo po 1 glas; kdor se prišteva k liberalni stranki na Slovenskem, pa po 10 glasov; v to svrhu dobi vsak posebno legitimacijo, in se mora poleg tega tudi izkazati, da je plačal naročnino za „Slovenski Narod“ za celo leto. Kdor še poleg tega abonira „Oso“, ima pravico do 13 glasov. Na ta način bo liberalni stranki absolutno zagotovljenih kakih 199 glasov. To bi seveda bilo premalo; zato se je določilo in spoznalo, da gre prvakom, ki vendar reprezentujejo na Slovenskem že od nekdaj „ljudstvo“, tudi primerno število glasov. Tako jih dobi dr. Tavčar 50.000. Ako pomislimo, da nam prvakov ne manjka, spoznamo tudi, da se ni bati, da bi liberalna pri prihodnjih volitvah absolutno ne prodrila. S tem sistemom pa je zadovoljeno tudi narodni zavesti, katero bodo na ta način rešili naši prvaki v polni meri; kajti število Slovencev naraste vsled tega pluralnega sistema kar za par milijonov. Da se v naši politiki še dolgo let nič ne spremeni, je torej sedaj jasno. Ker smo pa Slovenci konservativni narod, je mislil dr. Tavčar tudi na to, ko je v posebnem odstavku zahteval, da postane pri prvakih volilna pravica dedna. Ker imajo naši prvaki dosti naraščaja — edini Plantan je v tem oziru bolj revež — je s tem sistemom slovenskemu liberalizmu pridobljena večnost. Poleg tega je tudi načrt na zvit način posvetil klerikalcem, za katere stoji

dednost volilne pravice samo na papirju, saj kolikor se duhovščine tiče. Mi bi res želeli, da pride ta osnova v volilnem odseku na razgovor. Podala bi se kot najnovejša in najlepša cvetica med cveticami iz gréd dr. Tavčarjeve moderne politike. In če se že usmevajo na Dunaju, zakaj bi se ne smeli enkrat pošteno nasmejati. Kar pa ostane, je molk.

V dr. Tavčarjev referat spada tudi deželni muzej Rudolfinum. S to premiso je izrečen že tudi dober del sodbe o tem inštitutu, ki bi moral in bi lahko reprezentiral nekaj družega, kakor reprezentuje faktično. O tistih škandalih, ki so se godili še nedavno tega, danes ne bomo še govorili, če prav bi javnost zvedela, kako se je tudi na tem polju izkazalo v vsem svojem sijaju znano vzorno deželno gospodarstvo. Saj tisti nered in tista zmedenost, da rabimo najmilejše besede, ki vladata na drugih deželnih zavodih, šopirita se ravno tako tudi tukaj! Leta in leta so potekla, a arhiv je še vedno v starem neredu! In kaj je z naravoslovnimi zbirkami, kaj vzlasti z mineralogično? Kustos dr. Šmid ne zmore vsega, to sami dobro vemo; tudi vemo, da ni naravoslovec, in da torej naravoslovnih zbirk urediti ne more. A če je to znano deželnemu odboru, oziroma njegovemu referentu dr. Tavčarju, zakaj ne poskrbi, da se odpravi ta škandal?! Ako moža ni sram vleči letnih 4000 kron, naj ga ne bo sram tudi izpolniti svoje dolžnosti. Pota k blagajni vsakega prvega gotovo ne pozabi napraviti — in tedaj naj se milostno spomni, da ima napravljati tudi še drugim korake svoje, npr. v Rudolfinum. Če mu je pa vse to preveč — o dolgočasnosti cestnih referatov „jamra“ mož po ljubljanskih kavarnah! — pa naj odloži svoje mesto — v škodo kranjske dežele se to gotovo ne bo zgodilo. Toliko za danes. Da ne ostanemo z obetanimi razkritji na dolgu, to se nam sme verjeti!¹

Kakšna pravica je pri nas? Rudniški oskrbnik Janez Jaklin iz Idrije je zgrabil brez vsakega povoda rudarja Filipiča za prsi, ko je prišel le-ta k njemu po podpis na svoj bolniški listek, in ga pahnil s tako silo čez prag, da je telebnil Filipič z vso silo na tla in zahvaliti se je zgolj slučaju, da se mu ni nič zgodilo. Rudar je tožil vsled tega oskrbnika — ali glej — dasi je stvar ravno taka, kakor jo navajamo, je bil obsojen rudar Filipič in ne oskrbnik Jaklin, ker je dejal rudar, potem ko se je že pobiral s tal: „Če bi hotel jaz svoje roke rabiti, bi bilo drugače, tega pa ne storim, ker nisem tako surov, kakor ste vi.“ Rudar se je sicer pritožil, pa vzklicno sodišče v Ljubljani pod predsedstvom podpredsed. sodn. dvora Pajka, je prvo obsodbo na 2-dnevni zapor potrdilo. Kakor stoji stvar, smo prepričani, da se je zgodila rudarju Filipiču krivica ali pa se je proti njemu pristransko postopalo. Vsak človek bi sodil, da bo kaznovan oskrbnik, samo sodišče pošlje v zapor rudarja. Kako pa je to mogoče? Ali nismo več pred postavo vsi enaki, ali pa se deli dvojno

¹ Opomba uredništva. Vsem cenjenim somišljenikom, ki nas opominjajo radi raznih naših obljub, odgovarjamo, da pride vse na vrsto, in zato prosimo potrpljenja. Vsak ve, kako težko je dobiti zanesljivih informacij; mi pa moremo izvojevati naš kulturni boj samo na podlagi takih, ker ne maramo delati nikomur ni sence krivice, ne glede na to, da se eksponiramo sodnemu postopanju. Naši nasprotniki zgrabili bi vsako bilko, obesili bi se za vsak las, na katerem bi nas privlekli pred sodnika. Ako bi bilo 10 naših trditve dokazanih, in bi ostali za enajsto na dolgu, kazali bi s prstom na nas, češ, kako obrekujemo. In vendar bi se nam to lahko pripetilo ob vsi previdnosti in optima fide. Oficijelnih informacij dobiti, nikjer ni mogoče, zlasti ker se ondi najbolj prikriva, kjer se ima prikrivati največ. Nekateri informatorji pretiravajo, ali zajemajo sami iz kalnih poročil: oni, ki bi lahko govorili, molče iz znanih vzrokov, pred vsem boječi se brutalizacije in najostudnejšega preganjanja. Zato prosimo potrpljenja. — Kakor dobijemo boj radi deželnih dobroteljskih zavodov — (sedaj pridejo še hiralnice na vrsto — in če treba še enkrat deželna bolnica) — pričnemo z deželnim muzejem. Za njim pride prisilna delavnica in za njo kmetijska šola na Grmu. Kedar smo končali z deželnim gospodarstvom, posvetimo v občinsko gospodarstvo stolnega mesta Ljubljane. Ako hočemo naprednim idejam v nas res napraviti pot — treba, da pometemo najprvo v vrstah tistih, ki se nazivljejo svobodomiselce, a ki nosijo po krivici to ime na svojih umazanih praporih. — Vse gg. dopisnike pa uljudno prosimo, da nam navajajo samo gola dejstva, in da jih posebej komentujejo, če se jim to zdi treba. Le tako je mogoče, da ostanemo v poštenem našem boju zmagovalci.

pravico: eno za predpostavljence, drugo za tem podrejene osebe?

Ilirsko-bistriška čitalnica je bila že večkrat predmet opravičenim pritožbam v tem listu, ki leté seve na razne znane prvake, ki jim pa ni povšeči, da se tudi njih delovanje premotriva s kritičnim očesom. Taka oseba je zlasti notar dr. Alojzij Žnidarič. V tem oziru smo naprošeni po osebo, ki je v njegovi pisarni in ki jih sumijo, da so v zvezi z našimi noticami, potrditi, da nam ni poslal nihče od teh niti ene take ali kake druge notice iz Ilirske Bistrice, marveč imamo tam svojega stalnega, povsem zanesljivega sotrudnika. En dopis, tičoč se notarja in čitalnice pa smo prejeli celo iz neke druge kronovine.

Južna železnica dela, kakor da bi živeli na slovenskem ozemlju sami Nemci ali Italjani. Te dni je poslala zopet v Postojno uradnika, ki ne zna niti ene slovenske besedice. Slovenski sinovi morajo pa po tujini!

V Vintgarju se pripravlja znani podjetnik Žumer, da zgradi prihodnje leto velik hōtel. Sedanja njegova restavracija s paviljonom in vrtom ne zadostuje več, toliko prihaja izletnikov v divne tesni. Postrežba v restavraciji je izvrstna in cene kaj primerne. Iz blejskega kolodvora se napravi pot v Vintgar, istotako se uredi pot z Dobrave v Vintgar. Naj bi našel Žumer obilo posnemalcev v osebi Slovencev še po drugih krajih, ki obetajo vsled nove železnice toliko prometa.

V Postojni ustanove vsled sklepa občinskega odbora nov denarni zavod po imenoma Občinska hranilnica.

Otvoritev nove proge. Proga Jesenice-Celovec je bila z običajnimi slovesnostmi otvorena. Skozi karavanški predor so se vozili 12 minut, navadno pa bo trajala ta vožnja 20 minut. Od 100 do 100 m so napravljene v predoru svetilke.

Ob novi železnici na Gorenjskem so vse postaje premajhne vsled nenavadno živahnega prometa. Tako so morali kolodvorsko poslopje v Kranjski gori znatno razširiti, otvorili so še eno čakalnico in povečali pisarno. Tudi na Dovjem slično pospešujejo postajo, na Otčah so pa napravili leseno čakalnico.

Špisarija nad vse. Slov. Narod poroča v svoji sobotni številki, da se je v kavarni „Union“ pred kratkim vršila „šampanjska batalja, pri kateri se je izpilo 70 steklenic in da je šampanjec kar po tleh tekkel.“ Take notice zanimajo „Narodove“ bralce; „Narod“ že pozna svoje ljudi, in tudi ve, s čim se jim lahko imponira. Čudimo se le, da ni navedel, kake marke so pili, in kako visoke so bile cene steklenic; to bi bilo za našo špisarijo silne važnosti, bi ji izvestno mogočno imponiralo in fina parvenijska bahatost bi dosegla višek smešnosti! Pričakujemo, da ostane „Sl. N.“ zvest tudi nadalje še svojem novemu programu, in da prične posvečati svoje duševne sile ne samo dragocenim in nobel — pijanostim, ampak odslej naprej svoje bralce tudi vestno informira, koliko štamperlov „železnega“ ali „grenkega“ je spil Lahov Pepe ali Cizeljnov Francelj ta in ta večer v Pihlerjevem kevdru ali kaki drugi butiki. Da bodo notice bolj popolne, tudi lahko priobči vse posledice alkoholskih batalj, psihologične in fiziologične. In vendar bi bil „N.“ neizrečeno hud, če bi kdo dvomil, da je to list slovenske — tudi inteligence.

25letna pravda. Kmalu poteče 25let, odkar se pravda papirnica v Medvodah z nekim kmetom zaradi vodnih pravic.

Lovska vest. Jakob Krašovec je ustrelil na lovu v vrhniškem logu divjega mačka.

Orožniki streljali na fantine. V nedeljo so fantje v Tamaši vasi pri Beli cerkvi streljali z možnarji. Orožniška patrolja je prišla in prepovedala streljanje. Fantje so orožnike sprejeli s kamni. Orožniki so se poslužili orožja. Enega fanta je ranil orožnikov strel.

Umorjeno dete v vlakcu. Na petek v minulem tednu je našel neki uslužbenec, ko je snažil vozove, nekaj v papir zavitega. Najdeno stvar je izročil uradniku, kateremu se je zdel zavoj sumljiv. Zato ga je odprl in našel v njem mrtvega, 2 do 3 mesece starega otroka moškega

spola, ki je imel okoli vratu vrvico. Zločinke niso dosedaj našli, vendar so aretovali nekaj sumljivih oseb, eno v Mariboru, eno v Ljubljani, menda eno v Gradcu in drugo v Celju. Pravijo, da neki sprevednik pozna dotično osebo.

Novo opekarno na paro grade tudi v Postojni. Njeni lastnik je Slovenec.

Zastrupljenje pri rezanju nohtov. V Ljubljani je umrla neka ženska, doma iz Škofljice, ker si je zastrupila kri, ko si je zrezavala noht na nogi. Prepeljali so jo v bolnico, vendar je bila vsaka pomoč zaman.

Gospodarstvo.

Razstavo, premovanje in sejm simodolske govedi priredi zveza 12 zadrug za rejo simodolske govedi v spodnji inški dolini na Tirolskem v Rotholzu v četrtek 11. oktobra dopoldne ob devetih. Ta prireditvev je izredno ugodna prilika za nakup plemene govedi simodolske pasme, zlasti junic in krav, po razmerno nizki ceni, ker tamošnji živinorejci morajo jeseni prodati, kar so čez poletje preveč pridelali in niso v stanu prezimiti. Letos je pa bila vrhu tega na Tirolskem izredno slaba letina za krmo, zato se bo več kakor običajno odprodalo, kar bo na ceno znatno pritiskalo. Nujno opozarjamo naše slovenske gospodarje v pokrajinah, koder redijo simodolsko goved, na ugodno priliko kupiti ceno lepe plemenske živali. Rotholz je oddaljen od postaje Jennbach na progi Inomost-Monakovo 20 minut pešpota. Peljati se je iz Ljubljane po državni železnici v sredo 10. okt. ob pol 12 uri dopoldne ter se pride ob treh po noči v Inomost, koder se lahko čaka do zjutraj, ali pa se pelje naravnost v Jennbach, kamor se dojde čez pol ure. Kdor hoče dospeti prejšnji dan v Rotholz, ta naj se pelje iz Ljubljane 9. oktobra ob 10 uri 23 minut zvečer ter pride ob pol 12 uri dopoldne v Inomost in ob 2 popoldne v Jennbach. V Rotholzu bo navzoč zastopnik c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki bo nakupoval plemene bike, zato bo lahko šel na roke našim gospodarjem, ki pridejo kupovat tjakaj plemeno živino.

Velika Nakupovalna Zadruga v Hamburgu je imela v minulem poluletku za 23 milijonov kron prometa; v prvem poluletku lanskega leta le 19 milijonov.

Deželna Zveza Nemških Poljedelskih Zadrug razpisuje tri nagrade po 200, 300 in 400 mark, kdor odgovori najboljše na vprašanje: Na kak način in s kakšnimi sredstvi je mogoče povišati nakupovanje potrebščin od strani posameznih zadrug, zlasti osrednjih nakupovalnih in prodajalnih zadrug.

Neprestana draginja: Združeni tovarnarji za železo so sklenili zopet podražiti železo. To je letos že drugokrat. V tem oziru se je vložila v državnem zboru interpelacija. Ko se že vse podražuje, premog, milo, sveče itd., bodo podražili tudi rokavice. Tudi tovarnarji bakrenih in svinčenih izdelkov so sklenili povišati svoje cene. Bakreni izdelki se bodo podražili za 10 kron pri 100 klg. svinčeni pa za 2 K.

Tečaj za čebelarje. V prostorih vseučilišča v Erlangenu na Nemškem je imel ondotni profesor zoologije Fleischman letos svoj četrti tečaj za čebelarstvo. Kurza se je vdeležilo 38 slušateljev, med njimi tudi potovalni učitelj Veška iz Prage. Od 8—12 in od 2—8 so bila neprenehoma predavanja ali praktične vaje. Tečaj je trpel osem dni.

Godišnjak kongresa hrvatskih in srbskih pčelara je naslov najnovejši hrvatski knjigi za čebelarstvo, ki našteva poleg družega vsa glavna in podružniška čebelarska društva Hrvatske in Slavonije, nadalje govore lanskega čebelarskega kongresa v Osijeku. Kakor znano, stoji čebelarstvo v teh krajih na jako visoki stopnji.

Prosveta.

Ljudski oder berolinskih delavcev. Berolinski delavci imajo posebno gledališko društvo, z imenom Svobodni Ljudski Oder, ki ima nalogo, skrbeti za dobre, res umetniške predstave, h katerim imajo pristop samo člani. Poslovanje tega društva, ki je štel v minoli sezoni 11.000 članov, je imelo dohodkov 103.100 mark in 97.613 mark stroškov, je bilo naravnost

vzorno in v mnogem oziru presenetljivo. Ta ljudski oder je bil pravi umetniški dom! Lep procvit in vspehe je oviralo le dejstvo, da nima delavstvo lastnega gledališča, in da morajo najeti zdaj to zdaj ono gledališče, kar je včasih jako težko, ker ravnateljstvo noče ali pa ne more odstopiti večera, ki bi ga delavstvo rado. Vsled tega se tudi ni moglo sprejemati nobenih novih članov in več tisočem se je morala tako vzeti prilika, biti deležnim te v resnici umetniške prireditve. Zato se ni čuditi, če je nastal kmalu klic po lastnem delavskem gledališču, kjer bi se vprizarjale le take igre, ki imajo kaj literarne vrednosti. Vodstvo tega društva je izdalo v ta namen oklic na delavstvo, naj pomagati vsresničiti idejo s tem, da pristopi kot delničar podjetju. En tak delež bi znašal 20 mark. — Upati je, da se namera posreči, in tako se bo zgodilo, da dobi Berolin najpopolnejši gledališki umetniški zavod, ki ga ustanove — delavci! In kaj pravi k temu — Krpan? —

Ljudska izobrazba. Prvo javno čitalnico v Berolinu je obiskalo v poslovnem letu 95.768 oseb, od teh jih pade na nedelje 14.376. Povprečno jih je prišlo na dan 267, na nedelje 293 v čitalnico. — Berolinska javna knjižnica in čitalnica je končala svoje šesto poslovno leto. Obiskalo jo je 136.573 oseb, za štiri tisoč več nego lani. Izposojenih je bilo 82.866 knjig. Izmed čitateljev jih je pripadalo dobro polovico obrtniškemu stanu.

O Milan Begoviču, pri nas Slovencih žal še skoro nepoznanem hrvatskem pisatelju, pri naša dunajska Nova Preša dolgo študijo, ki se peča zlasti z Begovičevo dramo Grofica Walewska, katere snov je vzeta iz Napoleonovih časov in se vrši na Poljskem. Kritika pravi o Begoviču, da je on izmed vseh dosedanjih hrvatskih pesnikov in pisateljev prvi, ki stopi lahko enakovredno v vrsto svetovnega slovstva. — Begovič je še mlad ali izvanreden talent. Njegovo prvo delo, ki je prišlo v javnost so bile pesmi, izišle pod psevdonimom Kseres de la Majara. Kajpada so padli stari pisatelji združeni po novineu... bil jim je res nov. Drugo njegovo delo je Venus victrix, drama, ki je izšla že tudi v nemškem jeziku in jo vprizore tudi v Budapešti. Pod imenom Stanko Dušić je izdal v Pragi mitično grško dramo Myrrha, ki obravnava znano pripovedko o krvosramnem razmerju Myrrhe napram njenemu očetu. Poleg tega Gospa Valevska — to so dosedanja Begovičeva dela. Obširno študijo o tem poslednjem delu je napisal dr. Tartaglia v splitski Slobodi z dne 9. julija t. l. Med drugim je zapisal tole: „On je bard poezije, umjetnosti i ljepote. On je velik u elegansi i komponiranju silnih imfonija ljepote. On govori uvijek uzvišenim govorom vječne umjetnosti i lirčnosti, sa skroz individualnim jezikom i stilom, po kojemu njegovo izražavanje a i sama koncepcija dobivaju osobiti kolorit i formu. I u Grofici Walewskoj nutarnja ljepota i punoća poezija je zamjerna, pjesnički polet je uzvišen i snažan, pun topline, života i pjesničkih slika... Jezik je — onaj posebni Begovičev jezik: bogat, razkošan, lijep, narodan, čist i globok.“

Listnica uredništva. F. C. Ljubljana: Oxford šteje ob času 49.000 prebivalcev. — V. J. Celje: Nemogoče. — R-r. Trst: Pričakujemo! — Podgrad, Istra: Se Vam i nadalje toplo priporočamo!

Oglejte si — največjo zalogo **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, mlatilnic, gepelov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnotam zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah **traverze**, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnico, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Popolnoma popravljena hiša št. 78 v Kamniku, vlg. Budnarjeva z vrtom se takoj v najem odda.

Pojasnila daje **Cerar v Lukovici.**

Podpisanec vljudno naznanja, da je menjal svoje dosedanje stanovanje in je njegov naslov od danes naprej sledeči:

F. L. Tuma
Dunaj III., Khungasse 22.

BIBE

Brezalkoholna pijača iz vrstnega okusa iz sadnega soka.

Nareja jo **G. PICCOLI**, lekarnar v Ljubljani.

En del tega soka, pomešanega s petimi deli vode, da za mlade in stare, za zdrave in bolne prijetno, žejo gasečo, redilno in za prebavne organe zdravo pijačo.

1 steklenica 1 krono. Naročila se izvršujejo točno po povzetju.

Pozor! Čitaj!
Bolnemu zdravje!

20 — 3

Pozor! Čitaj!
Slabemu moč!

Pakraške želodčne kapljice.

Pakraške želodčne kapljice: Delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse bolezni na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši. — Naj vsakdo naroči in naslovi: **Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 60, Slavonija.** — Denar se pošilja naprej ali s poštnim povzetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto): 12 stekleničic (1 ducat) 5 K, 24 stekleničic (2 ducata) 8 K 60 v., 36 stekleničic (3 ducati) 12 K 40 v.

Slavonska zel.

njuje goste sline ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsnih in pljučnih bolečinah. Moja zdravila Pakraške želodčne kapljice in Slavonska zel priporočajo mnogi najboljši zdravniki.

Cena je sledeča, (franko na vsako pošto): 2 originalni steklenici 3 K 40 v.; 4 originalne steklenice 5 K 80 v.; 6 originalnih steklenic 8 K 20 v.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost na mene pod naslovom:

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu št. 60, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal!

Tiskovine

za industrijo, trgovino in obrt od navadnega trgovskega zavitka do obširnega cenika. Tisk umetniških razglednic. Postrežba točna.

TISKARNA KNJIG IN UMETNIN A. SLATNAR V KAMNIKU

IZVRŠUJE NAJRAZNOVRSTNEJSE ENO- IN VECBARVNE TISKOVINE IN SPREJEMA V TISK TUDI NAJOBSEZNEJŠA DELA. □ □ IZVRŠITEV VEDNO □ PRIZNANO LICNA IN PO ZMERNIH CENAH. □

Založništvo

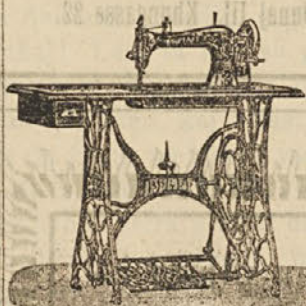
„Našega Lista“ s priloženo „Kamničan“ in „Slov. Gospodinja“ ter „Oglasnika“. Trgovina s papirjem in pisalnimi potrebščinami. Knjigoveznica.

Izborno zalogo vsakovrstnih
novih in starih vin v sodih
in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah
(Kranjsko).

PFAFF šivalni stroji

so najboljši
za družinsko uporabo.
Šivajo, krpajo in vezejo.
Neprekosljivi za obrtne namene,
šivajo naprej in nazaj.
! Kroglasto ležišče !

Glavni zastopnik
Fr. Tschinkel
Ljubljana • Kočevje
Mestni trg 9. v gradu.
52-15

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.
Edino pravi je
Thierryjev balzam
le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper mo-
tenje prebavljanja, krče v želodcu, ko-
liko, prehlajenje (katar), prsne bolezni,
influenca itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika po-
sebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko.
Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“
za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in
otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko raz-
pošilja le proti predplači ali povzetju 39

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pism zastoj in franko.
Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

Z malo glavnicco

si je prav lahko zagoto-
viti dober obstanek z
ureditvijo manipulacije
z žganjem v malem ob-
segu, eventuelno z malim žgalnim kotlom v svrhu desti-
lacije žganja in specialitet likerjev. Navodila in namenu
primeren pouk brezplačen. — Dopisi naj se pošiljajo pod
„Lukrativ št. 127“ na anončno ekspedicijo Ed. Braun,
Dunaj, I., Rotenturmstrasse 9.

6dlikovana

v Parizu s častnim
križcem, diplomu in
zlato medaljo.

Patentirana
v 30 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz
vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnin na Glincah
pri Ljubljani.

Brezskrbno

družinsko srečo garantira najvaž-
nejša knjiga o preoblagodarjenju z
otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja
diskretno proti 90 v. v avstr. poštah ih
znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296
Lindenstrasse. 50.

Razpošiljanje blaga
na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja
eksportna tvrdka!

H. Suttner urar **Ljubljana**

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v ve-
liki izberi po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro,
je to, da ga razpošiljam po celem
svetu. Na stotine pohvalnih pism je vsakomur pristo-
voljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se
pošlje zastoj in poštne prosto. 26-16

Kakšno lastnost ima

pravi „Franckov“ dodatek k kavi
zraven svojih kakovostnih prednosti?

Da isti predstavlja izrečen

narodni proizvod čistejše kakovosti, ker se je poljedelstvo
s : cikorijinimi : koreninami, katere se pri izdelovanju kot surovina pora-
bijo, po velikem naporu ter mnogostranskih žrtv tvrdke Henrik Francka
Sinovi upeljalo in udomačilo že tekom nekaterih desetletij tudi v deželi, tako
da se pokrije danes že vsa potreba v surovini potom domačega poljedelstva,

Pravi „Franckov“ dodatek k kavi je torej
narodni izdelek, kateri je prinašal poljedelstvu, ker je z
istim v ozki zvezi, znamenite koristi ter nove vire zaslužka.

Da se zamore le relativno-skromnemu obsegu v deželi opravljenemu, še
dosti dobička donajajočemu obdelovanju cikorije — s katerim je seveda
v nekaterih krajih žalibog še pičlo použitje kavinih surogatov v razmerju — po-
deliti gosp. sadilcem cikorije zaželjeno večjo razširjenost, želelo bi se, da se ta
priznani ter s poljedelstvom tako blizu sprijaznjeni

narodni proizvod: **pravi „Franckov“ dodatek k kavi,**
od gosp. trgovcev, kakor posebno tudi od cenjenih konsumentov kot domači iz-
delek podpira in se mu dá prednost pred izdelkom iz tujedeželnih surovin, pri
čemur izvrstna kakovost trgovcu zadovoljnost svojih odjemalcev jamči in njego-
vemu priporočevanju dela čast.

Pri kupovanju

pravega „Franckovega“ dodatka k kavi
pa prosimo, da se opazuje velika previdnost ter se tudi
služkinjam in kupčevalkam pusti v znožju zaznamovane
varstvene znamke in naš podpis dobro zapomniti, kajti
naši izdelki se ponarejajo v zelo motljivih — posnemah —
ki so na videz enake, od drugih tovarn.

Spoštovanjem

Varstvena znamka.

Varstvena znamka.

Varstvena znamka.

Henrik Francka Sinovi
Zagreb.